

Sygn. akt II CSK 512/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Iwona Koper (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa Jarosława B.
przeciwko Wojskowej Agencji Mieszkaniowej w W.
Oddział Regionalny w S.
o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 kwietnia 2011 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Okręgowego
z dnia 19 lutego 2010 r.,

- 1) uchyla zaskarżony wyrok w części oddalającej apelację strony pozwanej (pkt I) w zakresie rozstrzygnięcia o ustawowych odsetkach i zmienia wyrok Sądu Rejonowego z dnia 23 października 2009 r., w jego pkt I o tyle tylko, że zasądza ustawowe odsetki od zasądzonej na rzecz powoda kwoty 72.514 zł (siedemdziesiąt dwa tysiące pięćset czternaście) od następnego dnia po**

upływie określonego w tym wyroku terminu jej zapłaty;
dalej idące powództwo oddala;

- 2) oddala skargę kasacyjną w pozostałym zakresie;
- 3) zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Powód Jarosław B. pełnił zasadniczą służbę wojskową od dnia 1 października 1989 r., następnie od października 1991 r. do 30 września 1993 r. zawodową służbę wojskową na podstawie kontraktu na pełnienie służby terminowej, a od 1 października 1993 r. do 31 stycznia 2009 r. na podstawie kontraktu na pełnienie służby stałej. Decyzją z dnia 27 listopada 1995 r. otrzymał przydział osobnej kwatery stałej w M. W 2008 r. powód dokonał wypowiedzenia stosunku służbowego i rozkazem z dnia 26 września 2008 r. został zwolniony z zawodowej służby i przeniesiony do rezerwy z dniem 31 stycznia 2009 r. W okresie wypowiedzenia pełnił nadal służbę, a częściowo przebywał na zwolnieniu lekarskim. W przedzielonej kwaterze stałej zamieszkiwał do 28 listopada 2008 r., kiedy to komisyjnie zdał lokal w związku z ustaniem stosunku służbowego. Do czasu upływu okresu wypowiedzenia zamieszkiwał u matki w tej samej miejscowości. W dniu 16 stycznia 2009 r. powód złożył w Oddziale Regionalnym Wojskowej Agencji Mieszkaniowej (WAM) wniosek o odprawę mieszkaniową w formie pieniężnej wskazując, że członkami jego rodziny są żona i pasierb. Wniosek nie został uwzględniony.

W sprawie wszczętej przez powoda przeciwko WAM w W. Oddział Regionalny w S. o złożenie oświadczenia woli zastępującego umowę w przedmiocie przyznania odprawy Sąd Rejonowy, w oparciu o powyższy stan faktyczny, uznał powództwo za uzasadnione i zobowiązał stronę pozwaną do złożenia oświadczenia woli, że zobowiązuje się zapłacić powodowi kwotę 72.514 zł, tytułem należnej mu odprawy mieszkaniowej z ustawowymi odsetkami od dnia 19 lutego 2009 r.

Sąd Rejonowy przyjął, że dla uwzględnienia powództwa nie jest konieczne jednoczesne spełnienie przesłanek z art. 23 ust. 1 pkt 1 lit. a i pkt 1 lit. b ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP (tekst jedn. Dz. U. z 2010 r. Nr 206, poz. 1367 ze zm. dalej jako „uzsz”), wystarczające jest więc, że powód spełnia przesłanki z art. 23 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy. W związku z tym, odnosząc się do ponoszonej przez pozwanego wątpliwości odnośnie do tego, czy w rozumieniu aktualnie obowiązujących przepisów ustawy, zajmowany przez

powoda lokal jest kwaterą wojskowa (o której jest mowa w art. 23 ust. 1 pkt 1 lit. a uzs) uznał, że kwestia ta nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia. Podkreślił, że powodowi do czasu zwolnienia ze służby przysługiwało prawo do zamieszkania w przydzielonej w 1995 r. osobnej kwaterze stałej i decyzja ta nie została uchylona ani nie wygasła. Natomiast fakt, że powód zwolnił ją przed ustaniem stosunku służbowego i złożeniem podania o odprawę nie uzasadnia zastosowania do niego art. 24 ust. 3 uzs (w brzmieniu właściwym dla oceny tego zdarzenia). Na tej podstawie nie można bowiem przyjąć, że powód odmówił zamieszkiwania w lokalu mieszkalnym w miejscowości, w której zajmował stanowisko. Nadto warunkiem uzyskania odprawy mieszkaniowej jest zwolnienie zajmowanej kwatery, stosownie do art. 47 ust. 2 uzs. Z przepisu tego nie wynika natomiast, że warunkiem otrzymania odprawy jest zajmowanie kwatery do czasu zawarcia umowy o odprawę, a jedynie to, że w razie zajmowania kwatery w chwili zawierania umowy, istnieje konieczność jej zwolnienia.

Zaskarżonym obecnie wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego. W jego uzasadnieniu wskazał, że przepis art. 23 ust. 1 uzs (w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2004 r.), przyznający prawo do odprawy mieszkaniowej żołnierzowi służby stałej zwalnianemu z zawodowej służby wojskowej nie ogranicza tego prawa do osób, które nabyły uprawnienie do kwatery (zdefiniowanej w art. art. 1 a uzs) po tej dacie. Podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, że zdanie przez powoda lokalu przed ustaniem stosunku służbowego nie uzasadnia przyjęcia na podstawie art. 24 ust. 3 uzs, że na skutek odmowy zamieszkiwania w lokalu utracił uprawnienia związane z zakwaterowaniem. Uznał też, że roszczenie powoda nie wygasło, z uwagi na brak decyzji o prawie zamieszkiwania w lokalu, a wobec zaistnienia przesłanek z art. 23 ust. 1 pkt 1 lit. b, zasadne było przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że nie nastąpiło zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych powoda. Oddalił zarzut naruszenia art. 481 § 1 k.c. wskazując, że strona pozwana powinna zapłacić powodowi odsetki poczynszy od upływu terminu 30 dni do załatwienia wniosku o przyznanie odprawy, liczonego od daty złożenia wniosku.

W skardze kasacyjnej opartej na obu ustawowych podstawach pozwany zarzucił:

- naruszenie art. 23 ust. 1 pkt 1 b i ust. 2 uszsz w zw. z art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 1203 ze zm.) przez przyjęcie, że powodowi przysługuje prawo do odprawy mieszkaniowej, podczas gdy nie był on objęty zakresem podmiotowym art. 23 ust. 1 lit. b uszsz,
- naruszenie art. 23 ust. 2 uszsz przez jego niezastosowanie,
- naruszenie art. 47 ust. 2 uszsz przez przyjęcie, że powód jest osobą uprawnioną zwalnającą kwatery, podczas gdy zajmowany przez niego lokal nie stanowił kwatery w rozumieniu ustawy,
- naruszenie art. 1a pkt 3 w zw. z art. 23 ust. 4 uszsz przez przyjęcie, że lokal zajmowany przez powoda posiadał status kwatery, mimo, że nie znajduje się on na wykazie kwater zatwierdzonym przez Prezesa WAM,
- naruszenie art. 24 ust. 1 pkt 1 i pkt 4 uszsz przez przyjęcie, że wobec powoda nie zostało przez pozwanego zrealizowane całkowicie prawo do kwatery w formie rzeczowej przez jej przydział przed 1 lipca 2004 r.,
- naruszenie art. 481 §1 k.c. przez zasądzenie odsetek za okres przed zawarciem umowy, podczas gdy obowiązek ich zapłaty powstaje dopiero przez zawarcie umowy przewidzianej w art. 47 ust. 2 uszsz,
- naruszenie art. 382 przez nieprawidłową interpretację prawa materialnego polegającą na błędnym przyjęciu zakresu obowiązywania art. 23 ust. 1 pkt 1 lit. a uszsz.

We wnioskach skargi pozwany domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa w całości, ewentualnie jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu oraz zasądzenia kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawa skargi kasacyjnej oparta na zarzucie naruszenia art. 382 k.p.c. może być uznana za prawidłowo powołaną, gdy sąd drugiej instancji pominął materiał zebrany w postępowaniu w pierwszej instancji, albo po uzupełnieniu postępowania dowodowego we własnym zakresie nie wziął pod uwagę jego wyników. Przepis ten w żadnym razie nie stanowi natomiast podstawy do

zgłoszenia w skardze kasacyjnej zarzutu błędnej interpretacji przepisów prawa materialnego, który w tej postaci nie może być uznany za skutecznie zgłoszony.

Ustawowy katalog wyłączeń prawa do odprawy mieszkaniowej nie może być rozszerzany w drodze wykładni jej przepisów na przypadki, które nie zostały nim objęte. Przypadek powoda nie mieści się w tym katalogu (art. 87 uzs uchylony z dniem 1 lipca 2010, art. 23 ust. 9 uzs wprowadzony z dniem 1 lipca 2010 r.).

W związku z argumentacją uzasadniającą podstawy wniesionej skargi wskazać trzeba na konieczne rozróżnienie między prawem do odprawy mieszkaniowej, (wprowadzone od dnia 1 lipca 2004 r. ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r., Dz.U. Nr 116, poz. 1203), a prawem do ekwiwalentu pieniężnego, mającym charakter zamienny w stosunku do prawa do kwatery. Celem odprawy mieszkaniowej, odmiennie niż uprzednio ekwiwalentu pieniężnego, nie jest zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych żołnierzy zawodowych podczas służby, lecz ich zaspokojenie przez żołnierzy, którzy w związku z zakończeniem służby opuszczają kwaterę tj. lokal mieszkalny pozostający do dyspozycji WAM (art. 1 a). Prawo do odprawy mieszkaniowej wiąże się ze zwolnieniem kwatery i ma umożliwiać z jednej strony jej wykorzystanie dla potrzeb innej uprawnionej osoby z drugiej zaś stworzenie warunków życia w innym miejscu opuszczającemu ją żołnierzowi zawodowemu, zwalnianemu ze służby wojskowej. Prawo to nie przysługuje, gdy dotychczas zajmowany lokal nie jest kwaterą. W takiej sytuacji zwalniany ze służby żołnierz, który nabył prawo do emerytury, ma prawo do dalszego zajmowania tego lokalu na warunkach najmu (art. 23 ust. 2 uzs).

Prawo do odprawy mieszkaniowej jest świadczeniem wynikającym z prawa do kwatery. Prawo do kwatery ani prawo do świadczeń wynikających z tego prawa nie powstaje w razie przyznania emerytury wojskowej w trybie wyjątkowym (art. 27 uzs).

Skarżący nie kwestionuje tego, że wcześniejsze decyzje o przydzielaniu osobnej kwatery wojskowej, po zmianie ustawy nie utraciły mocy prawnej, ani nie odpadła oparta na nich podstawa do zajmowania przez żołnierza dotychczasowej kwatery, co wynika z art. 23 ust. 1 ustawy zmieniającej z dnia 16 kwietnia 2004 r. W ocenie pozwanego jednak decyzja o przydziale nie staje się decyzją o prawie zamieszkania w lokalu mieszkalnym, a jedynie taka decyzja – jego zdaniem – daje

prawo do odprawy mieszkaniowej. Nie jest więc kwaterą, której opuszczenie pozwala uzyskać odprawę mieszkaniową dotychczasowa osobna kwatera stała, której przydział uzyskał powód, nie objęta decyzją o prawie zamieszkania i nie ujęta w wykazie kwater.

Prezentowana przez skarżącego, wykładnia przepisów ustawy w przedstawionym zakresie jest nie trafna.

Wymóg ujęcia lokalu mieszkalnego w wykazie kwater, jako element definicji kwatery wprowadzony został do ustawy od 1 lipca 2010 r., a więc nie obowiązywał w dacie zwolnienia powoda ze służby wojskowej. Wbrew stanowisku skarżącego, prawo powoda do odprawy mieszkaniowej nie zostało dotychczas zrealizowane, natomiast w następstwie przydzielenia stałej kwatery zrealizowane zostało, zamienne w stosunku do niego (przed zmianą ustawy), prawo do ekwiwalentu pieniężnego. Na podstawie przepisów ustawy obowiązujących do 30 czerwca 2004 r. żołnierzowi zawodowemu przysługiwało prawo do zakwaterowania (na które przeznaczone były osobne kwatery stałe, zwane też „kwaterami”) albo prawo do ekwiwalentu pieniężnego za rezygnację z kwatery. Prawo do kwatery przysługiwało również żołnierzowi przeniesionemu w stan nieczynny. Po zmianie usz, na podstawie jej art. 23 zwalniany ze służby żołnierz służby stałej uzyskał prawo do dalszego zamieszkania w lokalu mieszkalnym nie będącym kwaterą (ust. 2), zaś żołnierz zwalniany ze służby stałej zawodowej o ile nabył prawo do emerytury uzyskał prawo do odprawy mieszkaniowej, zarówno gdy zamieszkiwał w kwaterze jak i gdy do dnia zwolnienia nie otrzymał decyzji o prawie zamieszkania w lokalu wojskowym. Żołnierzowi zamieszkałemu w kwaterze WAM mógł zaproponować w zamian za rezygnację z odprawy mieszkaniowej, za jej zgodą, lokal zamienny, wydając decyzje o prawie zamieszkania w tym lokalu.

Sformułowane przez skarżącego zarzuty naruszenia prawa materialnego, oparte zostały - w różnym ujęciu - na tej samej tezie, iż prawo do odprawy mieszkaniowej nie przysługuje tym żołnierzom, którzy nie otrzymali tytułu prawnego do lokalu mieszkalnego, jakim może być obecnie jedynie decyzja o prawie zamieszkania w lokalu.

Prawdziwości tej tezy zaprzecza już sama treść art. 23 ust. 1 pkt 1 lit. b. W odniesieniu zaś do żołnierzy zwalnianych ze służby w związku z uzyskaniem

prawa do emerytury wojskowej, którym decyzją wydaną przed 30 czerwca 2004 r., stanowiącą nadal obowiązujący tytuł prawny do zajmowanego lokalu, przydzielono osobną kwaterę wojskową na czas nieoznaczony, organy WAM nie mają obowiązku wydania decyzji o prawie zamieszkania. Przysługujące powodowi prawo do odprawy mieszkaniowej wynika z prawa do kwatery, uzyskanego na podstawie decyzji o jej przydziale, która nie utraciła mocy po wprowadzeniu instytucji odprawy mieszkaniowej ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r.

Z tych przyczyn nieuzasadnione okazały się objęte podstawą naruszenia prawa materialnego zarzuty naruszenia przepisów ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz zmieniającej ją ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. Oparta na nich skarga kasacyjna w odnośnym zakresie podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

Skarga jest natomiast uzasadniona w zakresie zarzutu naruszenia art. 481 § 1 k.c. Trafnie w tym względzie podniósł skarżący, że obowiązek zapłaty ustawowych odsetek za opróżnienie w zapłacie świadczenia z tytułu odprawy mieszkaniowej nie może powstać przed upływem określonego w wyroku terminu jej zapłaty. Kierując się tym Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w części oddalającej apelację strony pozwanej w części dotyczącej rozstrzygnięcia o ustawowych odsetkach i zmienił wyrok Sądu Rejonowego w sposób opisany w sentencji.